

VISY ZSOLT

Móra Ferenc keményen hadakozott az intelligencia közönsége, a parasztság tudatlansága és nemtörődömsége ellen a Szeged környéki homokon, és csak határozottságán és áldozatkész-ségén múlt, hogy a nagyszéki hun fejedelmi aranylelet egy részét meg tudta menteni a szegedi közgyűjtemény számára. A régészeti leletek megbecsülése később sem vált általánossá. A pusztaszeri monostor romjait 1952-ben szándékosan lőtték szét egy tűzvédelmi gyakorlaton. Nagyharsány határában egy római villa mozaikpadlóját ugyancsak szándékosan szántották ki a hetvenes évek végén – és hasonló eseteket mindenki tudna említeni az ország minden részéről.

Az értékesebb leletek, kincsek ugyanakkor felkeltek a nemkívánatos érdeklődést. Intercisa római temetőjét hajdan évtizedeken át fosztogatták a helybeliek és kincsvadászok; műkereskedők megbízása, közreműködése útján leletek ezrei vándoroltak hazai és külföldi gyűjteményekbe. A véletlenül előkerült tárgyak sorsa országszerte ez volt. Manapság már ritka az az önzetlen, lokálpatrióta indítástól vezérelt gyűjtő, aki tevékenységét múzeomalapítási vagy gyűjtési szándékkal teszi, amióta pedig elterjedt a fémkeresők használata, a törvényi tiltás ellenére egyre többen keresik föl – sokszor bandákba tömörülve – az ígéretesebb lelőhelyeket kincsszerzés céljából (öröm elmondani, hogy köztük is vannak önzetlen, a közönségi érdeket előtérbe helyező személyek).

Törött cserepek városa

Szerencsére pozitív példák is vannak. A nagyberuházások kapcsán esetenként már az ötvenes évek elején megtörtént a terület régészeti leletmentése. Jó példa erre Dunaujváros bronzkori temetője – bár a város akkori vezetője a település újdonságának és egyediségének védelmében kimondta, hogy Sztálinváros sohasem lesz a törött cserepek városa. Amikor a hatvanas években a római temető beépítésére került sor, azt kötötte ki a város, hogy a leletmentéseket csak addig finanszírozza, ameddig a leletek kikerülnek a kutatók partjára, és csak a hetvenes évek elején fogadta el azt, hogy a leletmentések költségeibe a tisztítás, konzerválás és leltározás költségei is beletartoznak. Ezzel a lépésével Dunaujváros példát mutatott az országnak. Ekkoriban már országszerte javult a régészet helyzete, hasonló elvek alapján került sor például Aquincum légiótáborának és katonavárosának vagy a Tisza II. vízlépcső által érintett területnek a kutatására a hetvenes évek derekán. Ilyen és hasonló esetek, valamint a nemzetközi gyakorlat rokon példái hatására törvény született arról, hogy a szükséges megelőző régészeti kutatásokat a teljes költség legalább kilenc ezrelékig a földben rejlő emlékek megbolygatásában érdekeltek beruházónak kell állnia.

A nemzeti kulturális és azon belül a régészeti örökség megítélése folyamatosan javult a XX. század második felében. Ne ámsítsuk magunkat: ez a folyamat, ugyanúgy, mint a korábban a múltat végképp eltörölni akaró igyekezet, nemzetközi tendencia volt. Más és messzire vezető kérdés, hogy a modernizmus és az „új” nevében nyugaton megindult mozgalom miként kapott gellert a munkásmozgalomban, és fordította egyszerű emberek millióit a kizsákmányolókat jelképező, még álló paloták ellen. Szomorú, szegyenkezésre okot adó tény, hogy műemlékeink jelentős részét éppen a fölheccelt nép, az államosított javakat a felelőtlen új használó tette tönkre. A fokozatos fordulat a hatvanas években kezdődött, és a hetvenes-nyolcvanas években volt a legerősebb. A honismereti mozgalom a civil szerveződés talán legkorábbi, nemcsak megengedett, hanem támogatott ága volt, és országszerte ezek, tízezrek éltek ezzel a lehetőséggel. A régészeti leletek, lelőhelyek elismertsége bevonult a köztudatba, a múzeumok és a régészek már nem a fejlődés gátjai, legjobb esetben szánandó idealista bolondok, hanem a társadalom elismert értéket mentő és feltáró rétege. A törvényi helyzet folyamatos javításával a régészeti érdekek képviselője jogilag is a társadalom többi szakmai érdekérvényesítő szervezetének egyenjogú partnerre lett.

Hosszú út vezetett ideig. A kiegyezés előtt Magyarországon is a végső soron a római jogra visszavezethető harmadolási elv volt a kincsleletek tulajdonára vonatkozó szabály, amely szerint a kincs tulajdonjoga egyenlő arányban oszlik meg a korona, a földterület tulajdonosa és a megtaláló között. Ez az Egyesült Királyságban még ma is változatlanul élő szabály hazánkban úgy módosult, hogy 1867-től a leleteket nem vitték Bécsbe, és a megváltást a Magyar Nemzeti Múzeum végezhette. Az 1881-ben elfogadott első műemléki törvény Európában is az elsők közé tartozik.

A szerző régész, a Pécsi Tudományegyetem professzora

Régészeti értékeink – nemzeti kincseink

Tiltott terület

A régészeti örökségvédelem a lelőhelyek, a felszínen vagy a mélyben rejtőző tárgyak védelmével kezdődik. Az erre vonatkozó modern törvénykezés az elmúlt százhusz évben egyre pontosabb választ adott hazánk legnagyobb „múzeumi gyűjteményének” kezelésére és védelmére. Ugyanakkor a jogi és intézményi rendszer még most sem tökéletes, máig sem sikerült felszámolni a lelőhelyek fosztogatását, de a kutatás-közlés-örzés-bemutató harmonikus egységét sem sikerült megvalósítani.

FOTÓ: MÁTÉ PÉTER

A Szeged melletti Öthalmi-domb ásatása 2009 novemberében. Kinek a tulajdona?

zott, de az ingó emlékekkel még nem foglalkozott. Az azonban fontos, hogy lehetővé tette a régészeti ásatások területének ideiglenes vagy végleges kisajátítását, ha erre szükség volt. 1929-ben megszületett a tiltott terület fogalma, ami nem más, mint a mai védett régészeti terület.

A negyvenes évek végén megindított államosítások nem lettek volna teljesek a régészet államosítása nélkül. 1949-ben meghozták azt a törvényerejű rendeletet (vagyis nem törvényt, hanem ezzel egyenértékűnek nyilvánított, az államelnök által aláírt rendeletet), amely kimondta, hogy a magyar földben rejlő minden régészeti lelet, függetlenül annak megtalálási mélységétől, állami tulajdon. Hasonló szellemű törvények születtek a szovjet megszállás alatt álló többi országban is, de az igazság kedvéért megjegyzendő, több más államban, például Bajorországban is. Igaz, itt többnyire csak a normál szántási mélység alatti rétegekre vonatkozik a szabályozás. Az állam tulajdonlására vonatkozó szabály ma is érvényben van, az örökségvédelmi törvény újabb változatai legfeljebb pontosították, részletezték a körülményeket, szabályozták alkalmazását és a törvény megsértésének szankcionálását. Eszerint minden olyan tárgy vagy lelet állami tulajdon, és a régészeti örökségvédelem hatáskörébe tartozik, amely hazánk földjein vagy vízében, a felszínen vagy mélyen alatta fekszik, és amely 300 évesnél idősebb. A megtalálót és a földterület tulajdonosát jutalom illeti meg.

Az állami tulajdonlás érvényesítése azonban nem egyszerű. Az egyik nehézséget az okozza, hogy ehhez teljes mértékben államosított múzeumi rendszernek kellene tartoznia. Ez így volt 1990-ig, hiszen néhány kivételtől eltekintve a múzeumokat államosították, de azóta megváltozott a helyzet, hiszen az országos múzeumok kivételével a többi a megyei vagy a városi

önkormányzat tulajdonába került át. Törvénykezésünk mindmáig nem tudta meg- vagy feloldani az ebből eredő ellentmondást, vagyis azt, hogy az állam tulajdonát alkotó, földből előkerült tárgyak a területileg illetékes múzeum leltárába való fölvétellel automatikusan önkormányzati tulajdonná „lényegülnek át”. A jogi gondolkodás vagy azt sugallja, hogy csak letétbe lehetne átadni a leleteket a múzeumoknak, vagy pedig olyan állami intézményeket, raktárakat kellene létrehozni ezek elhelyezésére, ahol a tulajdonjogi kérdés nem merül föl. Egyik sem látszik tökéletes megoldásnak, így (egyelőre) marad az önkormányzati tulajdonlás.

Rétegről rétegre

Az állam tulajdonosi jogának durva megsértését jelenti a lelőhelyek fosztogatása és a leletek, elsősorban a fémtárgyak egyre szisztematikusabb begyűjtése és értékesítése magánszemélyek által. Csak tettenérés esetén lehet fellépni ellenük, mert az ártatlanság vélelme alapján az állam (örökségvédelem) képviselőjének kell bizonyítania, hogy a kérdéses anyag friss leletként, meghatározható helyről került elő. Tevékenységüket újabban megkönnyíti az a régészeti leletek szempontjából öngyilkos lépés, hogy 2009 áprilisa óta az összes ismert lelőhelynek közzhiteles adatként teljes nyilvánosságot kell kapnia. Gyakorló régészként kijelenthetem, hogy újabban alig találni olyan lelőhelyet, ahol ne látszanának a fémkeresők kutatókók jellegzetes kis gödrei. Jellemző, hogy a fémkeresővel tetten ért személyek a törvény ismeretében kivétel nélkül azt állítják, hogy csupán 300 évesnél fiatalabb tárgyakat gyűjtöttek, ez pedig nem tilos. A mindennemű leletgyűjtés csak a bejegyzett régészeti lelőhelyeken tilos, de a jelek sze-

rint ezt sem tartják be. Nyilvánvaló, hogy a jelenlegi rendszer rossz, mielőbbi változtatást igényel.

Az állami tulajdonjog fenntartása mellett a fokozottabb ellenőrzés, a keményebb büntetés, a jogszabályi változtatás mellett a jutalmazásra is nagyobb hangsúlyt kellene fektetni, amit egyébként a 49-es rendelet és a későbbi törvények sem zárnak ki. Ha a megtalálói jutalom megközelítené és elérné az érték egyharmadát, és ez a földterület tulajdonosára is kiterjedne, valószínűleg jelentős eredményt lehetne elérni. Különösen a földterület tulajdonosának érdekelte tetele jelentene sokat, hisz ezután feltehetően ő is részt venne földje kértlen kutatókóktól való mentésében.

Hazánkban több százezer régészeti lelőhely van, amelyeknek csak a kisebb hányadát ismerjük. Ezek egyedi azonosítással nyilvántartott lelőhelyek, a többiek azonban azonosításukig csupán elvi védelem alatt állnak, a rájuk vonatkozó állami tulajdonjog csak elméleti. A fontosabb régészeti lelőhelyek műemléki védettséget élveznek. Mindezekre úgy lehet és kell tekinteni, mint az ország szabadtéri múzeumára, föld alatti raktárára. Megóvásuk, védelmük ugyanolyan fontosságú, mint a múzeumok raktári anyagának védelme. Igaz, hogy feltárásuk, kibontásuk újabb leletanyagot és gazdag ismeretanyagot eredményez, de az esetek többségében a lelőhely részleges vagy teljes elpusztításával jár. A régészeti lelőhely ugyanis olyan történeti dokumentum, amelyet csak egyszer, az ásatás rétegről rétegre haladó feltáró munkájával lehet elolvasni. Nem lehet cél az, hogy minden régészeti lelőhelyet, ráadásul minél előbb feltárjanak a régészek, hiszen utódaink feltehetően még alaposabb módszerekkel tudnak majd dolgozni. Jelenlegi állapotukban kell tehát a lelőhelyek legnagyobb részét megőrizni már

csak azért is, mert ezek örökségi, kulturális értéke csak ebben a formában mond valamit, nem is keveset az ott élőknek és az oda látogatóknak. A hely szelleme, a genius loci nemcsak a lelőhely ipari vagy mezőgazdasági célú lerombolásával, feldúlásával csökken vagy szűnik meg, hanem magával a régészeti ásatással is.

Maga a régészeti ásatás számtalan jogi és szakmai feltételhez kötött tevékenység. Csak bizonyos régészeti intézmények (múzeum, egyetem és más régészeti intézet) és a 2007-ben alapított Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat (KÖSZ) régészdiplomával rendelkező alkalmazottja kaphat engedélyt rá. Az ásatások túlnyomó többsége megelőző feltárás, vagyis valamilyen, a felszín alatt 60 centiméternél mélyebb rétegeket is érintő földmunkával járó beruházáshoz kapcsolódó kötelező munka. Jelenleg az 500 millió forint fölötti beruházásokhoz kapcsolódó ásatások kivétel nélkül a KÖSZ feladatkörébe tartoznak. A KÖSZ mint állami intézmény jogosan jár el az állami tulajdonú leletek feltárásában, de alapító okiratában az ásatáson kívül csak a tisztítás-konzerválás, valamint a kötelező nyilvántartásba vétel szerepel, a végleges raktározás és a tudományos feldolgozás nem. Ideiglenes tárolás után a leleteknek a területileg illetékes múzeumba kell kerülniük. Ugyanez vonatkozik az egyetemek és az MTA Régészeti Intézete és részben a Magyar Nemzeti Múzeum feltárásaira is. A területi múzeumok saját ásatási anyagukat természetesen maguk kezelik.

Nagy gond a leletek végleges elhelyezése. A múzeumoknak nincs elegendő raktári kapacitásuk, egyébként sem megnyugtató a leletek tulajdonjogi helyzete. A KÖSZ nemrégiben megnyitotta budapesti raktárbázisát. Lehet, hogy azzal a céllal történt ez, hogy új, tisztán állami tulajdonú múzeumi gyűjteményforma jöjjön létre? Ha igen, ez mindenesetre sértené a Nemzeti Múzeum és a területileg illetékes múzeumok törvényben lefektetett jogait. Ha nem, túlzó és éppen ezért fölösleges beruháznak ténik, ami helyett inkább a megyei múzeumok raktárkapacitását kellene növelni. A múzeumok és a KÖSZ viszonya az elmúlt két évben lezajlott viták és állásfoglalások alapján egyébként sem harmonikus, maga a létrehozás indokoltsága is vita tárgya volt. A múzeumok joggal nehezményezik, hogy mint ugyancsak állami intézmények jogtalan hátrányba kerültek a KÖSZ-szel szemben, ami, ha csupán anyagi lehetőségeik drasztikus csökkenését nézzük is, igaz, de a szakmai furcsaságok is borzolja a kedélyeket. Miért kell elszemvednie például egy megyei múzeum régészeti osztályának azt, hogy a saját épülete alatt végzendő ásatást ne ő, hanem a szakszolgálat végezze?

Pályaelhagyók

A tudományos feldolgozás igen időigényes, mindig lassabban halad az egyéb munkálatoknál. Az elmúlt évek gyors ütemű feltárásai a korábbi lemaradásokat növelték. Kimondható, hogy a tudományos feldolgozás kérdése megoldatlan. A KÖSZ alkalmazásában szerződéses foglalkoztatott nagyszámú régész ilyen tevékenységet gyakorlatilag nem végezhet, a többi intézmény munkatársai pedig a közlési jog hiánya és egyéb munkái miatt nem győzik. Pedig régi igazság, hogy a közöletlen ásatási anyag olyan, mintha nem lenne, és ezen az előzetes jelentések nem sokat javítanak. A hazai régészek megélhetési gondokkal küzdenek, ásatási, múzeumi, közművelődési és egyéb tevékenységük mellett leginkább pihenőidejükben kell végezniük tudományos munkájukat, ha azonban nincsenek munkaviszonyban, ezt nem engedhetik meg maguknak. Megoldandó tehát a tudományos feldolgozás kérdése, leginkább meghatározott időhöz és teljesítményhez kötött tudományos ösztöndíjakkal, amirehhez megnyugtató intézményi háttérre van szükség, mely a kakukkfióka-intézményként való működésnek még a látszatát is elkerüli. Ne feleljük, a magyar régészeknek nemzetközi szinten és pályán kell dolgozniuk, hiszen a hajdani kultúrák gyakran földrésznyi területekre terjedtek ki, leleteik hatalmas térségekből fordulnak elő. Ha régészeink megélhetési vagy egyéb gondok miatt nem tudják követni a nemzetközi szakirodalmat, és nincsenek benne a nemzetközi szakmai közéletben, provinciaális szakmai szintre süllyednek.

Úgy tűnik tehát, hogy bőven van olyan kérdés a régészettel kapcsolatban, amely megoldásra vár. Számos próbálkozás és törvényi változtatás után sem mondható el, hogy a régészet intézményrendszerének hiánya sok fiatal régészt pályaelhagyásra kényszerít. Kár lenne, ha nem sikerülne ezen a helyzeten változtatni, mert az általában barátságosnak, támogatónak nevezhető közvélemény jogosan várja az eredményeket, a leletek és lelőhelyek fokozottabb védelmét, a kutatások tudományos és népszerűsítő formában való megjelentetését, kiállításokon való bemutatását, a régészeti örökség kutatására és megővésére tett erőlködés és anyagi ráfordítások társadalmi hasznosulását.

Csernyák Mórió és Vlkovszky István, az aranyérmes tetőfedőcsapat. A fiatalok közül sokan nem tudják, mit csinál a bádogos

Egy fővárosi hatodik kerületi házfelújításnál dolgoznak most a bádogosok.

Csernyák Mórió és Vlkovszky István huszonévesek, lemezfedéseket, ereszeket, futópárkányokat készítettek a napokban a százötven éves épület csinosításához. Nem hirdetik magukat, de ősszel aranyérmet nyertek Szentpéterváron a fiatal tetőfedők világbajnokságán.

■ VARGA ÁTTILA

A százhalmobbattai Vlkovszky István apja és nagyapja is bádogos volt, így nem kell különösebb okát keresni, hogy miért ezt a fém-megmunkáló szakmát választotta. A nagyapja még bádogedényeket készített, tölcserít, tézszaszűrőt, -reszelőt, öntözőkannát, de a fazekak foltozását is elvállalta. A XX. század második felére a gyáripari termékek nagyarányú elterjedése következtében ez a mesterség jórészt megszűnt, napiainkra csak az épületbádogosi munka maradt fenn, így az egyes szerkezeti elemek csatlakozásánál vízmentességet biztosító eszközöket: párkányzatot, ereszt, ablakkönyöklőt, kéményszegélyt, tetőkibúvót, illetve ereszcatornát készítenek. Vlkovszkyék családi vállalkozására – amelyben apa és fia együtt dolgozik – is ezek a munkák jellemzőek.

– Bátyám bádogosnak tanult, édesapám pedig egy tetőszigetelési vállalkozásnál dolgozva ajánlott egy nagy bádogocéget, ahol gyakorlaton lehetek, s munkát is adnának nekem. Így én is ennél a foglalkozásnál kötöttem ki – mondja Csernyák Mórió, hozzátéve, évente csupán öt-hat fiatalember jelentkezik tanulónak, s közülük egy marad a szakmában.

Az 1986-ban, illetve 1988-ban született fiatalok mindketten a budapesti Bokányi Dezső Építőipari és Díszítőművészeti Szakképző Iskolába jártak, majd Csernyák Mórió egy nagy bádogozási munkákat elvállaló társaságnál helyezkedett el. Elmondása szerint az évek során látta rajta, hogy érdekli ez a mesterség, van hozzá tehetsége is, így 2008-ban bevezették a prágai tetőfedő-világbajnokságra, ahol negyedik lett, az idén pedig ugyanígy jelölték a szeptemberi megmérettetésre. Mivel kétfős csapatok nevezéséről volt szó, a sósikói Csernyák Mórió egykori iskolatársát, Vlkovszky Istvánt hívta magával.

A horganyzott vaslemezre negyven, a rézre minimum kétszáz év a garancia

Bádogból arany

A Tetőfedők Nemzetközi Szövetsége (IFD) 1988 óta rendez világbajnokságot a szakma utánpótlásának. A magas tető kategóriában a nagy hagyományokkal rendelkező Németország és Svájc hat-hat alkalommal szerezte meg az első helyet, Ausztria háromszor, az Egyesült Királyság pedig kétszer. Szeptemberben a szeptemberi Lenexpo vásárközpontban rendezett Baltic Expo adott helyet a versenynek, ahol több mint 20 ország versenyzői mérték össze tudásukat. A 2009. évi fiatal tetőfedők világbajnokságára az Épületszigetelők, Tetőfedők és Bádogosok Magyarországi Szövetsége (ÉMSZ) delegálta tetőfedő- és bádogosszakmában a két-két fős csapatokat.

A két fiatal szakmunkás egy hétig tartózkodott Szentpéterváron. Négy napig szakmai előadásokat hallgattak, majd a két napos verseny következett. Első nap egy negyvenszer negyvenes kis ablakos kéményt építettek, a második nap pedig egy tetőből kiálló manzárdblakot kellett körbepádogozniuk. Megfelelő lejtéssel, jégekkel, kéményszegélyekkel, áttörésekkel, oromszegélyekkel és korcvezgődésekkel. A megmérettetés végeredménye magyar sikert hozott, hiszen a bádogosok versenyében a két fiatalember a letteket és a franciákat is megelőzve világbajnok lett, s különdíjat kapott, míg a magas tetős tetőfedőcsapat két tagja, *Katona László* és *Szigeti Gábor* ezüstérmet nyert.

Világbajnokaink nem tudják megmondani, hogy aranyérmükkel a nyakukban aludtak-e, hiszen az eredményhirdetést követően az orosz sajtó keresztüztébe kerültek, majd erőteljes vodkakóstolásba kezdtek – mondják mosolyogva, hozzátéve: a barát-nőjével gyakran beszélő Csernyák Mórió 750 eurós pénzjutalma is hamar felszívódott, amikor hetekkel később kézhez kapta a magyar mobilszolgáltató számláját.

Nehéz a gyakorlatban lemérni az eddig példátlan elismerés eredményeit, hiszen mint lakosságnak szolgáltató iparosok nem hirdethetik úgy magukat, hogy világbajnok bádogosok. Mindenesetre úgy érzik, ha most külföldön keresnének munkát, a nemzetközi szakmai elismerés sokat nyomna a latban. Egyébként külföldre már kaptak meghívást, hogy ismereteket szerezzenek a legújabb technikai trükkökről, az alumínium lánanggal történő hegesztéséről.

– Alumíniummal, rézzel, horganyzott vaslemezrel és horgannyal dolgozunk magánszemélyeknek, vál-

lalkozásoknak. Ahogy tapasztaljuk, baj van a kifizetésekkel. Évekkel ezelőtt az is előfordult, hogy egy komolyabb munkát elfelejtettek nekünk kifizetni. Éppen akkor vált vállalkozóvá az édesapám, így ez volt az első benyomásunk a piaci körülményekről – említi Vlkovszky István. Aztán a kontárokrol mesélnék történeteket. Amikor azzal hívták őket egy magánház tulajdonosa, hogy csináljanak valamit, mert mindenhol ázik a most bádogozott házuk. A helyszínen kiderült, a lakásfelújító festő-gipszkartonos brigád végezte el a bádogozási szakmunkát, de előfordult már olyan is, hogy egy pékség betanított munkásai vállaltak bádogozást, s a sütőipari cég autójával szállították a lemezeket.

A két fiatalember – határidős megrendelésük lévén – a két ünnep között és az új év első napjaiban is dolgozott. A tetőn fújó szél ellen csak úgy védekezhetnek, hogy alaposan, sok rétegben öltöznék fel. Hiába van hideg, kesztyűben nem dolgozhatnak, hogyan is tudnák megfogni és kalapálni a szegecseket. Megtudom, hogy a vasat, rezet, alumíniumot szegecselik, a horganyt viszont kizárólag hajlítják.

Mellettük a bádogosmesterség szerszámai, a vas- és fakalapácsok, lemezvágó ollók, fogók, szarvas- és kéziüllők, lyukasztók, vésők, gázpalackok, forrasztók. A bádog feldolgozása az anyag kalapáccsal való elnyújtásával, ezáltal síkossá tételével kezdődik, amelyen az előre kirajzolt mintát kiszabják. A különféle tárgyak előállítására az egyes fémlamezekből hajlítással, tágitással, domborítással, egyengetéssel, legvégül forrasztással történik. Ottjártamkor az elhajlító gépet használták, s a csizmafalc hajtást mutatták be.

Bádogosoknál is igaz, a jó munkához, kiméréshez, daraboláshoz, hajtáshoz, szegecseléshez vagy forrasztáshoz idő kell, de sokáig garantált a siker. A horganyzott vaslemezre negyven év, a rézre viszont minimum kétszáz év a garancia, így ha egy templom tetjét rézzel fedik be, az nem hivalkodás, hanem hosszú távú megoldás.

Csernyák Mórió és Vlkovszky István nem bánják, hogy a világbajnoki vándorszerleget ősszel tovább kell adniuk. Gyakran tapasztalják a hasonló korúak társaságában, hogy sokan nem tudják, mi az a bádogos. Korosztályuk tagjainak inkább tévészárók, énekesek és milliárdosok a példaképei. Ők csupán bádogosok lettek. De világbajnokok.